

«زیر میزی و رشوه» چه مجازاتی خواهد داشت؟

یکی از مسایل مبتلابه در جوامع امروزی که عمدتاً در پی بروکراسی‌ها و مشکلات اداری بروز و ظهور می‌باید مساله پرداخت رشوه به امید حل شدن مشکل مورد نظر است.

یکی از مسایل مبتلابه در جوامع امروزی که عمدتاً در پی بروکراسی‌ها و مشکلات اداری بروز و ظهور می‌باید مساله پرداخت رشوه به امید حل شدن مشکل مورد نظر است. این در حالی است که قانونگذار این موضوع را جرم می‌داند و برای آن مجازات در نظر گرفته است. در کشور ما نیز قانونگذار مساله رشوه را جرم‌انگاری کرده است. البته در عرف و در میان مردم واژه رشوه با واژه‌های دیگری نظیر زیرمیزی و امثال آن نیز مطرح است.

به گزارش «تابناک» در تعریف رشوه آمده «چیزی که شخص آن را به حاکم یا غیر او می‌دهد تا به نفع او حکم کند یا او را به آن چه می‌خواهد وادار سازد».

اثر تخریبی جرم‌هایی مثل رشوه بسیار عمیق است. شیوع این جرم نه تنها به بزه‌کار و بزه دیده ضرر وارد می‌کند، موجب اختلال در نظام اداری و اجرایی و برهم خوردن نظام اقتصادی و اجتماعی و روابط بین‌آحاد جامعه و اساس نظام سیاسی و اقتدار و مشروعیت حاکمیت یک کشور می‌شود؛ بنابراین برخورد قاطع با آن ضرورتی حتمی است.

رشوه از جرائم عمومی است که تعقیب آن نیاز به شکایت شاکی خصوصی ندارد. دو طرف این جرم، «راشی» یعنی رشوه دهنده و مرتشی یعنی «رشوه گیرنده» نام دارند. تحقق رشوه منوط است به قبول کردن $\&irm;$ مستقیم یا غیرمستقیم وجه، مال، سند پرداخت وجه (مانند چک و سفته و حواله) یا تسلیم مال و نیز انجام معامله ی صوری $\&irm;$ با مبلغ غیرواقعی از سوی کارمند دولت برای انجام دادن یا انجام ندادن کاری، خواه آن کار جزء وظایف آن کارمند باشد یا نباشد.

اشخاصی که می‌توانند مرتکب جرم ارتشا (دریافت رشوه) شوند، محدود هستند و قانون مشخص کرده است که عبارتند از: هر یک از مستخدمین و مامورین دولتی اعم از قضایی، اداری، شوراها، شهرداری‌ها یا نهاد های انقلابی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیرو های مسلح، شرکت های دولتی، سازمان های دولتی وابسته به دولت و یا مامورین به خدمات عمومی خواه رسمی یا غیررسمی.

مطابق ماده ۲ و ۴ قانون تشدید مجازات مرتکبین اختلاس و ارتشا و کلاهبرداری و همچنین مواد ۵۸۸ تا ۵۹۴ قانون مجازات اسلامی برای راشی (رشوه دهنده) و مرتشی (رشوه گیرنده) مجازات حبس و جزای نقدی تعیین شده است. هم چنین مالی که به عنوان رشوه داده شده، دیگر به راشی پس داده نمی‌شود بلکه به نفع دولت ضبط می‌شود.

مطابق ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء برای مرتشی (رشوه گیرنده) به ترتیب مجازات تعیین شده است: در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از بیست هزار ریال نباشد، مرتکب به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال و چنانچه مرتکب در مرتبه مدیرکل یا هم تراز مدیرکل یا بالاتر باشد، به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد، و بیش از این مبلغ تا دویست هزار ریال، به مجازات یک سال تا سه سال حبس و جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد. چنانچه مرتکب در مرتبه مدیرکل یا بالاتر باشد، به جای انفصال موقت به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد. در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از دویست هزار ریال تا یک میلیون ریال باشد، مجازات مرتکب دو تا پنج سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا ۷۴ ضربه شلاق خواهد بود. چنانچه مرتکب در مرتبه پایین تر از مدیرکل یا هم تراز آن باشد، به جای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد. در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از یک میلیون ریال باشد، مجازات مرتکب پنج تا ده سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا ۷۴ ضربه شلاق خواهد بود. چنانچه مرتکب در مرتبه پایین تر از مدیرکل یا هم تراز آن باشد، به جای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

اگر رشوه مال نقد نباشد

اگر رشوه به صورت وجه نقد نباشد (یعنی مالی بلاعوض یا به مقدار بسیار ارزان تر از قیمت معمولی یا ظاهراً به قیمت معمولی ولی در واقع به مقدار کمتر از قیمت واقعی به مأمورین دولتی به طور مستقیم به خود آن‌ها یا به شخص موردنظر آنان منتقل شود یا به قصد رشوه مالی از آن‌ها به مقدار گران تر از مقدار حقیقی خریداری شود) نیز مجازات ارتشاء بر آن‌ها تحمیل خواهد شد.

مطابق ماده ۵۸۹ قانون مجازات اسلامی اگر داوران، ارزیابان و کارشناسان در مقابل اخذ وجه یا مال به نفع یکی از طرفین اظهارنظر یا اتخاذ تصمیم نمایند، به حبس از شش ماه تا دو سال یا جزای نقدی از سه تا دوازده میلیون ریال محکوم می‌شوند. همچنین آن‌چه پرداخت شده، به عنوان مجازات پرداخت کننده به نفع دولت ضبط خواهد شد.

براساس ماده ۵۹۱ قانون مجازات اسلامی، در صورتی که قاضی به واسطه ارتشاء حکم به مجازاتی شدیدتر از مجازات مقرر در قانون داده باشد، علاوه بر مجازات ارتشاء، حسب مورد به مجازات مقدار زائدی که مورد حکم واقع شده محکوم خواهد شد.

همچنین بر اساس ماده ۵۹۲ قانون مجازات اسلامی، رشوه دهنده علاوه بر ضبط و توقیف مال ناشی از ارتشاء، به حبس از شش ماه تا سه سال و یا تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می‌شود. اما اگر ثابت شود که رشوه دهنده برای حفظ حقوق حقه خود ناچار از دادن وجه یا مالی بوده، تعقیب کیفری ندارد و وجه یا مالی که داده، به او مسترد می‌شود. همچنین بر اساس تبصره ماده ۵۹۲ در صورتی که رشوه دهنده برای پرداخت رشوه مضطر بوده، یعنی چاره‌ی دیگری نداشته و یا پرداخت آن را گزارش دهد یا شکایت نماید، از مجازات حبس مزبور معاف خواهد بود و مال به وی مسترد می‌گردد.

علاوه بر راشی و مرتشی، هر کس آگاهانه و از روی عمد سبب شود تا جرم ارتشاء محقق شود (برای مثال با طرفین رشوه دهنده و رشوه گیرنده مذاکره کند یا در پرداخت و گرفتن وجه به آن‌ها کمک کند) به مجازات رشوه دهنده محکوم می‌شود.

کمیسیون یا پورسانت در معاملات بین المللی

یکی از جرائم شایع در معاملات بین المللی، گرفتن کمیسیون یا پورسانت (یعنی درصدی از بهای معامله) است که گاه ارقام آن بسیار زیاد می‌شود. قبول هرگونه پورسانت اعم از وجه، مال، سند پرداخت وجه یا تسلیم مال تحت هر عنوان به طور مستقیم یا غیرمستقیم، در رابطه با معاملات خارجی، از سوی کارکنان قوای سه گانه، سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، نیروهای مسلح، نهاد های انقلابی، شهرداری‌ها و کلیه ی تشکیلات وابسته به آن‌ها ممنوع است و مرتکب علاوه بر ضبط پورسانت یا معادل آن به نفع دولت، به دو تا پنج سال حبس و پرداخت جزای نقدی معادل مبلغ پورسانت محکوم می‌شود.